

Küresel iklim değişikliği ve farkındalıklar

NB EKONOMİM Serbest Kürsü

06 Temmuz 2023 Perşembe

Prof. Dr. Fevzi Yılmaz

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Grafik bilimi dünyamızda olanlara ve olaylara öyle güzel ayna tutuyor ki! Burada binlerce kelimeyle yazılabilecek bilgi, bir A4 kağıdında zig zaglı şekillerle çok daha anlamlı olarak açıklanabiliyor. Chartbeat adlı küresel şirket, The Economist 24 Aralık 2022 Sayısında adeta bize 2022 yılını ana unsurlarıyla grafik olarak okutuyor. Kısaca, algoritmalarla dijital veri setleri evcilleştirilerek, 2022 yılı boyunca günlük bazda olanların ve olayların okunurluğu bilgisi veriliyor. Şekillerin altındaki alan o olay veya olanın bilinirliğini ve önemsenmesini vermektedir. Chartbeat, 2022 yılında 1 milyar okumanın 278 milyonunun Ukrayna'nın Rusya tarafından işgali ile ilgili olduğunu göz önüne sermiştir. İkinci sırayı Joe Biden ve üçüncü sırayı ise ABD Ara Seçimleri ile ilgili [haberler](#) almıştır. Bunları, kürtaj ve İngiltere'deki politik çalkantılar takip etmekte ve en az okunanlar ise Olaf Scholz, Tayvan ve Xi Jinping'dir. Chartbeat analitiği İngilizce konuşan pazara dönük olduğundan, 2022 yılındaki 32 haberde okuyucu zamanı kısmen de olsa Amerika ve İngiltere yoğunluğu göstermiştir. Buna rağmen küresel boyut eksik kalmamıştır. Hepimizi etkilemekte olan **iklim krizi** bu çalışmada dünya gündeminin maalesef orta sıralarında (on-on beşinci sıralar gibi) yer almıştır. Pakistan'daki sel felaketleri dünya gündeminin oldukça alt sıralarında (yirmi beşinci sıra gibi) iken, Okyanusların iki yakasındaki kasırga haberleri ise dünya gündeminin altlarında (yirminci sıra gibi) yer almıştır. Eylül 2022 sonundaki kasırgada (Hurricane Ian) 130 kişi ölmüştü. O günlerde iklim krizi ile kasırga, bir hafta boyunca gündemi tutmuş ve benzeri artan yoğunlukta okunmuştu (Etki değeri göstermişti). Okuyucu kasırga ile iklim değişikliğini ilişkilendirmişti. Bilindiği gibi Güney Asya ülkelerinde sel felaketleri sık aralıklarla görülür. Pakistan'da Ağustos sonunda önemli ölçüde can ve mal kaybına yol açan ve iç göçe sebep olan sel felaketi hükümete olağanüstü hal ilan ettirmişti. Bu felaketin yaşandığı dönemde iklim değişikliği okumalarında hiçbir yükselti görülmemiştir. Okuyucu sel baskını ile iklim değişikliğini ilişkilendirmemiştir! Halbuki iklim krizi ile sel baskını ilişkisi en az kasırga kadar olmalıydı. Okuyucu, kasırga ile iklim değişikliği ilişkisini Kasım 2022 başındaki COP27 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği konferansının okunurluğunun çok üstünde tutmuştur. Pakistan'da yaşanan ölümcül sel baskınının az okunması ve iklim krizi ile hiç ilişkilendirilmemesi şaşırtıcıdır. Gerçek şu ki; sel baskınları münferit iklimsel olaylardan biri olup iklim krizi ile ilişkisi COP27 kararlarına da yansımıştır. Mısır'ın Şarm el-Şeyh kentinde düzenlenen COP27 Konferansı'nda iklim değişikliğinin yoksul ülkelerde meydana getirdiği kayıp ve zararların karşılanacağı bir fon kurulması için anlaşmaya varılmıştır. Zararların tanımında sel baskınları ve muhtelif meteorolojik olaylar başı çekmektedir. Zengin ulusların obur yaşamı ve aşırı sera gazı salınımları küresel ısınma ve küresel iklim değişikliğinin ana sebebidir. Pakistan gibi fakir coğrafyalarda ve şehirleşmenin kötü olduğu yörelerde iklim krizi nedeniyle büyük kayıplar olmaktadır. Bu bir çeşit küresel kul (canlı) hakkıdır ve bunu zengin uluslar yeni anlamışlardır.

Küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği yadsınamaz bir gerçekliktir, etkileri görülmektedir ve kaygılar artmıştır. Bunun kamuya yansması ve farkındalık yukarıda verildiği (Chartbeat) gibi yeteri düzeyde değildir. İngiltere'nin İstifa eden hanım Başbakanı Liz Truss 2022 Yılında iklim değişikliğinden daha çok [gündem](#) olmuş ve okunmuştur! Bu günlerde dünya televizyonlarında iklim değişikliği ile ilgili "Tam iki derece-Just two degrees" başlığı ile farkındalık ve bilgilendirme çalışması yapılıyor. Bu çok doğru. Karbon dioksit salınımını diğer ifade ile karbon ayak izini arttıran her türlü eylem ve edinim küresel canlı hakkına girer. İhmaller ve önemseme azlığı son birkaç yüzyıl boyunca atmosferimizde toplanan fazla karbondioksit nedenli ortalama sıcaklık artışının üst sınırını (2 derece) zorlamaktadır. Ümitler azalmıştır, tehlike çanları çalmaktadır. Bazı ada toplulukları yok olabilecektir, dünyamızda sıcak kuşak bantı kuzeye doğru genişleyecek ve iklim göçü başlayacaktır, okyanuslar ısınacak ve deniz canlıları etkilenecektir, ani-şiddetli yağışlar gibi meteorolojik olayların sıklığı ve kalış süresi artacaktır.

Bugün, karbondioksit emisyonunu düşürmek ve döngüsel ekonomiyi savunmak dahil, birçok alanda önerilen inovatif çözümler önemsenmeli ve tartışılmalıdır. Onlardan birkaçı:

i)Yenilenebilir [enerji](#) kaynakları (güneş ve rüzgar gibi) ile fosil dışı yakıtlardan elektrik elde etmek ve birçok alanı elektrikleştirmek (elektrikli otomobil gibi) zorunludur.

ii)Küresel enerji tüketiminin dörtte biri ev ısıtma ve soğutmaya gitmektedir. Yeni HVAC sistemleri, ısı pompası ve jeotermal enerji ev ısıtma ve soğutmada en önemli enstrüman olabilir.

iii)Hava ulaşımını elektrikleştirme küçük uçaklar ve yakın mesafeler için uygun olabilecektir. Gelecekte hava ulaşımında yeşil hidrojenin yakıt olarak kullanılması çok büyük bir aşama olacaktır.

iv)Deniz taşıma için teknolojik çözümler üretme (batmayan/kanatlı/katlı gemiler) ve deniz taşımayı önemseme ve karbonsuzlaştırma önem kazanacaktır.

v)Binalar da dahil yapıları döngüsel [ekonomi](#) prensipleriyle üretmek (ekotasarım) ve kullanmak, atık malzeme miktarını düşürecek ve çevresel hasar da azalacaktır.

vi)"Yeşil ekonomiyi", "karbonsuz ekonomiyi" önemsemek ve gerektiğinde karbon vergisi ödemek hepimize biçilen bir ödevdir. AB bunu yapmaktadır.

vii)Nesnelerin İnterneti (IoT) sayesinde zeki toprak kullanımı, ürün yönetimi, kontrollü gübre ve su tüketimi [tarım](#) ve hayvancılıkta karbon emisyonunu düşürecektir.

Her birey, kuruluş, şirket ve hükümet iklim krizini önemsemeli ve ihtiyar dünyamızı koruma adına bir şeyler yapmalıdır. Ünlü şairimiz Sezai Karakoç'un aşağıda verilen bir şiirindeki dizeleri ne kadar anlamlı!

"SESSİZ MÜZİK

Bu dünyada olup bitenlerin

Olup bitmemiş olması için

Ne yapıyorsun"